

हरियाणाविद्यालयशिक्षाबोर्ड

पाठ्यक्रमस्य अध्यायानुसारम् अङ्कानां विभाजनम् (2026-27)

कक्षा – पूर्वमध्यमासहमाध्यमिकपरीक्षाविषयः- संस्कृतव्याकरणकोड - 1004

- 1- सम्पूर्ण पाठ्यक्रमस्य आधारे एक आवार्षिकी परीक्षा भविष्यति।
- 2- वार्षिकी परीक्षा 80 अङ्कानां भविष्यति एवं च आन्तरिका मूल्याङ्कनां 20 अङ्कानां भविष्यति।।
- 3- आन्तरिकमूल्याङ्कनस्य कृते निम्नानुसारमवधिकमूल्यांकन भविष्यति-
 - 1) **6 अङ्कानां कृते** - 3 सैट (SAT) परीक्षणाम् आयोजनं भविष्यति। तासु परीक्षासु अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 06 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - 2) **2 अङ्कयोः कृते** - एका अर्धवार्षिकी परीक्षा भविष्यति। यस्याः अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 02 अङ्कयोः भाराङ्को भविष्यति।
 - 3) **2 अङ्कयोः कृते** - शिक्षकाः कक्षाकक्षयोः सहभागितायाः कृते मूल्यांकने करिष्यन्ति एवञ्च अधिकतमद्वौ अंकौ अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने दास्यन्ति।
 - 4) **5 अङ्कानां कृते** - छात्राः परियोजनाकार्यं करिष्यन्ति। यस्य अन्तिमान्तरिकमूल्याङ्कने 05 अङ्कानां भाराङ्को भविष्यति।
 - 5) **5 अङ्कानां कृते** - छात्राणाम् उपस्थितेः अनुसारेण अधिकतमाः 05 अंकाः प्रदीयन्ते :-

75% तः	80% पर्यन्तम् = 01 अङ्काः
80% तः उपरि	85% पर्यन्तम् = 02 अङ्कौ
85% तः उपरि	90% पर्यन्तम् = 03 अङ्का
90% तः उपरि	95% पर्यन्तम् = 04 अङ्का
95% तः उपरि	= 05 अङ्का

पाठ्यक्रमस्यसंरचना (2026-27)

कक्षा – पूर्वमध्यमासहमाध्यमिकपरीक्षाविषयः- संस्कृतव्याकरणकोड - 1004

क्रमसंख्या	आकलनबिन्दव	अंकाः
1	खण्ड (क) सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2 <ul style="list-style-type: none">धातुरूपप्रकरण - रूपसिद्धिसूत्रसहितधातुरूपप्रकरण-धातुरूप (किन्हीदोलकारोंमें)	24 20
2	खण्ड (ख) सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2 <ul style="list-style-type: none">कृदन्तप्रकरण - प्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना	10
3	खण्ड (ग) सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2 <ul style="list-style-type: none">स्त्रीप्रत्यय - प्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना	10
4	खंड (घ) बहुविकल्पीयप्रश्न (सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2) <ul style="list-style-type: none">पाठाधारितअभयासात – कृदन्त/स्त्रीप्रत्ययप्रकरण	16
		योगः 80
		आन्तरिकमुल्यांकनम 20
		सम्पूर्णाङ्का 100

सारसिद्धान्तकौमुदी-

- अस्मिन् पुस्तके तत्वज्ञानं भवति नियम प्रकाशिका भवति तत्सार सार सिद्धान्त कौमुदी
- अतिदेश-अतिदिश्यन्तेतुल्यताविधियन्तेकार्याणियैस्तेअतिदेशाःकार्यातिदेशरूपातिदेशभवति।
- अधिकारसूत्र-येनसूत्रेपदार्थानांअधिकारंक्रियतेतत्अधिकारसूत्रअधिक्रियन्तेपदार्थयैस्तेअधिकाराः।

अनुवृतिवाक्यार्थवासूत्रार्थस्पष्टकर्तुमसूत्रस्यकिञ्चित्अंशअनुवृत्तिकथयते। आदिअन्तश्चयस्यकोऽपिनभवतिसआदिभवति। यस्मिन्पूर्वेअस्तिपरेनास्तिसअन्तस्यात्।

अपवादउत्सर्गश्च- स्वल्पविषययुक्तअपवादयथा “वृद्धिरेचि”

सूत्रस्वल्पविषयायतोहिअस्यअवर्णात्परेअच्यत्याहारअन्तर्गतएच्एवविषयअतिविषयाउत्सर्गभवतियथा “आद्गुणः”

सूत्रबहुविषयाशब्दज्ञानम्धातुज्ञानम्प्रत्ययज्ञानम्इत्यादिअनिद्ज्ञानम्इद्ज्ञानम् - यस्यइद्नस्यात्तत्अनिद्भवति।

मासिक पाठ्यक्रमस्य शिक्षण-योजना (2026-27)

कक्षा - पूर्वमध्यमासहमाध्यमिकपरीक्षाविषय:- संस्कृतव्याकरणकोड - 1004

मास	पाठ्यपुस्तकस्यनाम	पाठ्यबिन्दवः	शिक्षणस्यकालांशाः	पुनरावृत्तेकालांशाः
अप्रैल	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	भ्वादिगण - भू, पठ्	4	2
मई	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	अदादिगण - अद्, हन्, विद्, शीङ्.	5	3
जून	*****	ग्रीष्मकालीनअवकाश	*****	*****
जुलाई	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	जुहोत्यादिगण - हु, ओहाक्, डुदा (दा)	6	3
अगस्त	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	दिवादिगण - दिव्, नृत्, युध्	5	3
सितम्बर	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	कृदन्तप्रकरण-कृतप्रक्रिया - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - तव्य, तव्यत्, अनियर, यत्, तृच,	6	4
अक्टूबर	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	कृदन्तप्रकरण-पूर्वकृदन्त - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - अच्, क्, अण, क्त, क्तवतु	5	3
नवम्बर	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	कृदन्तप्रकरण-उत्तरकृदन्त - सूत्रसंकेतसहितनिम्नप्रत्यय - घ, अच्, अप, क्त्वा,	5	3
दिसम्बर	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	स्त्रीप्रत्ययप्रकरण - शब्दमेंप्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना।	4	2
जनवरी	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	स्त्रीप्रत्ययप्रकरण - शब्दमेंप्रत्ययएवंसूत्रज्ञातकरना।	4	2

फरवरी	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	पुनरावृत्ति	*****	*****
मार्च	सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2	परीक्षाएवंमुल्याकंन	*****	*****

निर्धारितपुस्तकानि-

1- सारसिद्धांतकौमुदीभाग-2

प्रश्नपत्रस्यप्रारूपम (2026-27)

कक्षा – पूर्वमध्यमासहमाध्यमिकपरीक्षाविषय:- संस्कृतव्याकरणकोड - 1004

प्रश्नानांप्रकारः	अंकाः	संख्या	विवरणम्	पूर्णांकाः
बहुविकल्पीयप्रश्नाः	1	16	16 बहुविकल्पीयप्रश्नाः	16
अतिलघुउत्तरीयप्रश्नाः	2	10	कृदन्त /स्त्रीप्रत्ययप्रकरण	20
लघुउत्तरीयप्रश्नाः	4	5	धातुरूपप्रकरण	20
निबन्धात्मकप्रश्नाः	6	4	धातुरूपप्रकरण	24
योगः		35		80